

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 157/2019-89

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. februára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Blahušiak, a Advokátskou kanceláriou Tomáš Kamenec, s. r. o., Špitálska 43, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Tomáš Kamenec, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uzneseniami Okresného súdu Bratislava I č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti [REDACTED], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uzneseniami Okresného súdu Bratislava I č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uznesenia Okresného súdu Bratislava I č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 498,55 € (slovom štyristodevät'desiatosem eur a päťdesiatpäť centov) na účet jej právneho zástupcu Advokátskej kancelárie Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. decembra 2018 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou Paul Q s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavol Blahušiak, a Advokátskou kanceláriou Tomáš Kamenec, s. r. o., Špitálska 43, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mg. Tomáš Kamenec, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania a uzneseniami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou účastníčkou konania o ochranu osobnosti vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 19 C 139/2005, v rámci ktorého rozhodol okresný súd rozsudkom z 18. júna 2007, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uverejnenia ospravedlnenia sa žalobcovi, zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 1 000 000 Sk a náhrady trov konania žalobcovi. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 6 Co 392/2007 z 23. marca 2009, ktorým napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že ho v časti zrušil a konanie zastavil a vo zvyšnej časti ako vecne správny potvrdil. O dovolaní, ktoré proti druhostupňovému rozsudku (v potvrdzujúcej časti) sťažovateľka podala, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) tak, že ho uznesením sp. zn. 4 Cdo 328/2009 z 25. marca 2010 odmietol. Na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 408/2010-87 zo 16. júna 2011 konštatoval porušenie práv sťažovateľky a druhostupňový rozsudok krajského súdu v časti potvrdzujúceho výroku týkajúceho sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. Svojím nasledujúcim rozsudkom sp. zn. 3 Co 334/2011 z 1. decembra 2011 krajský súd v časti náhrady nemajetkovej ujmy prvostupňový rozsudok okresného súdu potvrdil. O dovolaní sťažovateľky, ktoré proti predmetnému rozsudku krajského súdu podala, rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Cdo 187/2012 z 25. apríla 2013, ktorým dovolanie odmietol. Na základe v poradí druhej ústavnej sťažnosti sťažovateľky rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. IV. ÚS 213/2014 z 26. apríla 2016 o porušení práv sťažovateľky, o zrušení v poradí druhého druhostupňového rozsudku krajského súdu a o vrátení veci krajskému súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že krajský súd nerešpektoval vo svojom rozhodnutí právny názor ústavného súdu, ktorý bol dostatočne jasne vyslovený v predchádzajúcom náleze č. k. I. ÚS 408/2010-87 zo 16. júna 2011 a napadnutý rozsudok krajského súdu tak zostáva v časti náhrady nemajetkovej ujmy z už uvedených dôvodov arbitrárny a nepresvedčivý. V následnom odvolacom konaní vedenom pred krajským súdom podal nakoniec žalobca späťvzatie žaloby, ktoré krajský súd uznesením č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 pripustil, zrušil v napadnutej časti prvostupňový rozsudok okresného súdu, celé konanie zastavil a súčasne rozhodol o priznaní náhrady trov konania v rozsahu

100 % žalobcovi. Priznanie náhrady trov konania žalobcovi krajský súd odôvodnil s odkazom na § 396 ods. 1 v spojení s § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), argumentujúc, že „zastavenie konania mal zaviniť Sťažovateľ zaplatením žalovanej istiny pred rozhodnutím o odvolaní v predmetnom odvolacom konaní“. Okresný súd v nadväznosti na uvedené uznesenie krajského súdu rozhodol uznesením č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 tak, že zaviazal sťažovateľku k úhrade trov konania žalobcovi v sume 158,15 €. O sťažnosti, ktorú sťažovateľka proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podala, bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018, ktorým bola sťažnosť zamietnutá.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje, že bola nútená zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy práve a len na základe dvoch skorších právoplatných rozhodnutí krajského súdu, ktoré boli nálezmi ústavného súdu neskôr zrušené ako neústavné a hrubo porušujúce jej práva. Poukazujúc na uvedené okolnosti, sťažovateľka dôvodí, že jej krajský súd v podstate kladie za vinu konanie, ku ktorému ju prinútil svojim neústavným rozhodovaním.

4. Sťažovateľka interpretujúc § 257 CSP dôvodí, že vzhľadom na popísaný špecifický priebeh súdneho konania treba hodnotiť aplikáciu dotknutého ustanovenia citovaného zákona, ktorú krajský súd pri rozhodovaní o trovách konania uplatnil ako celkom nesprávnu. Sťažovateľka dodáva, že výklad právnej normy krajským súdom (ktorý v situácii, keď ústavný súd dvakrát nálezom zrušil rozsudky krajského súdu pre porušenie základného práva sťažovateľky, konštatoval úspech žalobcu, resp. zavinenie zastavenia konania sťažovateľkou) považuje za nihilistický a ústavne neakceptovateľný.

5. Sťažovateľka pokračuje v argumentácii a uvádza, že pokiaľ sa krajský súd rozhodol, že nebude v otázke náhrady trov konania aplikovať citované ustanovenie § 257 CSP, ale naopak, použije ustanovenia § 255 a § 256 CSP, bolo správne s poukazom na výnimočné okolnosti v priebehu konania nepriznať náhradu trov konania žalobcovi, ale naopak, priznať ju sťažovateľke, pretože je evidentné, že žalobca vzal svoju žalobu

späť na základe názoru ústavného súdu, ktorý neumožnil všeobecným súdom rozhodnúť v prospech žalobcu. Sťažovateľka prezentuje názor, že pokiaľ krajský súd označil jej povinnosť plniť žalobcovi na základe označených dvoch protiústavných rozhodnutí za dôvod priznania náhrady trov žalobcovi, predmetná situácia svedčí o právnej a ústavnej nekonformnosti, odporuje „zdravému rozumu“ a napĺňa znaky porušenia práva na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľka dodáva, že krajský súd svojím odôvodnením, v ktorom poukazuje na to, že sťažovateľka už žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy zaplatila, zdanlivo navodzuje dojem úspechu žalobcu v celom súdnom spore, čo nie je pravdou, keďže v dôsledku zrušenia dvoch právoplatných rozhodnutí krajského súdu ústavným súdom nebol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi nikdy priznaný na základe takého rozhodnutia, ktoré by bolo v súlade s ústavou. Postup krajského súdu sťažovateľka kvalifikuje ako odporujúci relevantnej právnej úprave, ustálenej judikatúre a porušujúci základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu a jej právo na spravodlivý proces.

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti formuluje aj námietku nedostatočného odôvodnenia uznesenia krajského súdu č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017, v rámci ktorej uvádza, že pri posudzovaní nároku na náhradu trov konania v spojení s § 256 ods. 1 CSP je povinnosťou všeobecného súdu skúmať, či niektorá zo strán sporu zastavenie konania nezavinila. Podľa vyjadrenia sťažovateľky v odôvodnení predmetného rozhodnutia krajského súdu však takáto úvaha o tom, či a ako sú splnené podmienky citovaného ustanovenia Civilného sporového poriadku, absentuje.

7. Sťažovateľka v ďalšom bode ústavnej sťažnosti predkladá námietku porušenia všetkých označených práv vo vzťahu k druhej fáze rozhodovania o trovách konania, rozhodovania o konkrétnej výške priznanej náhrady trov konania. Sťažovateľka objasňuje ústavnému súdu situáciu, uvádzajúc, že uznesenie krajského súdu o priznaní náhrady trov konania č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 bolo 27. októbra 2017 predložené okresnému súdu, ten ho však nedoručil sťažovateľke, čo bola podmienka toho, aby rozhodnutie mohlo nadobudnúť právoplatnosť. I napriek tejto skutočnosti, teda keď uznesenie krajského súdu ešte nenadobudlo právoplatnosť, vydal okresný súd

uznesenie č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 o vyčíslení priznanej náhrady trov konania pre žalobcu, ktoré sťažovateľke doručil 15. júna 2018, teda v situácii, keď jej ešte nebolo doručené uznesenie krajského súdu o priznaní náhrady trov konania. Sťažovateľka dopĺňa, že jej predmetné uznesenie krajského súdu bolo doručené až 15. októbra 2018 a až od tohto okamihu, keď doručením uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť, bolo možné vydať rozhodnutie o konkrétnej výške priznanej náhrady trov konania. Sťažovateľka vníma označenú situáciu ako porušenie základného princípu sporového konania, princípu právnej istoty, a teda porušenie jej práva na spravodlivý proces.

8. Sťažovateľka, odkazujúc na prezentované argumenty v závere ústavnej sťažnosti, predostiera aj námietku porušenia princípu právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy a porušenia jej základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

9. Na základe skutočností uvedených v sťažnosti s odvolaním sa na judikatúru ústavného súdu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal vec sťažovateľky na ďalšie konanie a rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 a uzneseniami okresného súdu č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018, označené uznesenie krajského súdu v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania, ako aj označené uznesenia okresného súdu zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal tiež sťažovateľke náhradu trov konania.

10. Keďže ústavná sťažnosť (doručená ústavnému súdu 17. decembra 2018) bola podaná v zákonom predpísanej lehote (do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia krajského súdu – 15. október 2018) v súlade s ustanovením § 124 zákona o ústavnom súde a ústavný súd nezistil žiadne ďalšie dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, uznesením č. k. II. ÚS 157/2019-51 z 27. júna 2019 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie odporcov, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

11. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľky podaním doručeným ústavnému súdu 16. augusta 2019 vyjadril predseda okresného súdu, a to prostredníctvom stanoviska zákonného sudcu, ktoré obsahuje stručný opis priebehu dotknutého konania, resp. príslušnej časti konania a argumentáciu vzťahujúcu sa k sťažovateľkou namietaným procesným nedostatkom postupu predchádzajúcemu vydaniu uznesenia okresného súdu č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018. V konkrétnosti okresný súd ponúka vo svojom vyjadrení túto argumentáciu: *„Z uvedeného sledu udalostí môžem len zhrnúť, že žalovaný v ústavnej sťažnosti poukazuje okrem iného na tú skutočnosť, že uznesenie č. k.: 19 C/139/2005- 756 zo dňa 13. 6. 2018 bolo vydané predčasne, nakoľko rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave č. k.: 5 Co/367/2016-739 zo dňa 22. 9. 2017 mu bolo doručené až 15. 10. 2018. Nakoľko žalovaný už vo svojej sťažnosti voči rozhodnutiu vsú o výške trov konania reaguje práve na rozhodnutie KS BA pričom ako dôvod nesprávnosti uznesenia č. k.: 19 C/139/2005-756 zo dňa 16. 6. 2018 uvádza nedostatky rozhodnutia KS BA (ktoré sa ale nemalo dostať do jeho dispozičnej sféry) a nie procesnú vadu spočívajúcu v predčasnosti rozhodnutia z dôvodu nedoručenia mu rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave č. k.: 5 Co/367/2016-739 zo dňa 22. 9. 2017 (čo by zaiste bol dôvod na zrušenie tohto uznesenia) súd pri rozhodovaní o sťažnosti nemal žiadne indície o tom, že by sa žalovanému do sféry jeho vplyvu rozhodnutie KS BA nedostalo, keď ten sám na toto rozhodnutie odkazoval a následne po doručení rozhodnutia 19 C/139/2005-770 bol taktiež pasívny, pričom svoju aktivitu inicioval a ktorú následne pretavil do podania ústavnej sťažnosti (doručenej ÚS SR 28. 12. 2018) až 15. 10. 2018 teda dňom, ktorým mu malo byť prvýkrát doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k.: 5 Co/367/2016-739 zo dňa 22. 9. 2017.“* Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku prezentoval aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej.

12. Svoje stanovisko k ústavnej sťažnosti predložil 27. augusta 2019 ústavnému súdu aj predseda krajského súdu, ktorý v ňom prezentoval súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci a stručnú argumentáciu, v rámci ktorej sa odvolal na obsah

odôvodnenia dotknutého uznesenia krajského súdu a v konkrétnosti tiež uviedol, že žalobca zobral svoju žalobu späť s ohľadom na konanie žalovaného po podaní žaloby, teda žalobca späťvzatie žaloby nezavinil. Túto úvahu predseda krajského súdu zavíšil argumentáciou, v ktorej dôvodil, že sa sťažovateľka mohla povinnosti plniť na základe právoplatného rozsudku vyhnúť návrhom na vydanie dočasného opatrenia (rozhodnutia ústavného súdu o odložení vykonateľnosti napadnutého právoplatného rozhodnutia) podľa ustanovení § 52 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. V závere predseda krajského súdu poukázal na vyjadrenie zákonného sudcu, podľa názoru ktorého sťažovateľka ostala v odvolacom konaní pasívna nielen v otázke súhlasu so späťvzatím žaloby, ale i v otázke trov konania.

13. Právny zástupca sťažovateľky zaujal voči vyjadreniam okresného súdu, ako aj krajského súdu postoj, ktorý formuloval v podaní doručenom ústavnému súdu 25. septembra 2019. V úvode svojho stanoviska oznámil, že sťažovateľka súhlasí s prejednaním jej ústavnej sťažnosti v konaní pred ústavným súdom bez nariadenia ústneho pojednávania. V časti vlastnej argumentácie zotrval právny zástupca sťažovateľky na ťažiskových bodoch argumentačnej línie ústavnej sťažnosti, prezentujúc jej podrobnú interpretáciu, kde tiež v reakcii na vyjadrenie okresného súdu a krajského súdu v zhrnutí uviedol: *„Celkovo na základe vyššie uvedeného má Sťažovateľka za to, že OS BA I, ani KS BA vo Vyjadreniach súdov v ničom nevyvrátili dôvodnosť ústavnej sťažnosti. Práve naopak, Vyjadrenie KS BA neobsahuje jediný argument, ktorým by tento súd z hľadiska Ústavy SR a z hľadiska princípov materiálneho právneho štátu obhájil spôsob jeho rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania.“* Podľa sťažovateľky bolo späťvzatie žaloby účelové, keď si sťažovateľ (vychádzajúc z dvoch nálezov ústavného súdu a ich odôvodnení) musel byť vedomý toho, že v ďalšom priebehu konania nebude môcť byť úspešný. Ďalej sťažovateľka opätovne zdôrazňuje pochybenia okresného súdu, keď tento vydal uznesenie o výške náhrady trov skôr, než uznesenie krajského súdu o priznaní nároku na náhradu trov nadobudlo právoplatnosť.

14. Ústavný súd v súlade s § 126 zákona o ústavnom súde po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie upovedomil o ústavnej sťažnosti aj zúčastnenú osobu (žalobcu v základnom konaní vedenom vo veci sťažovateľky pred okresným súdom a krajským súdom) a poskytol jej možnosť sa k ústavnej sťažnosti vyjadriť. Táto v stanovisku doručenom ústavnému súdu 3. októbra 2019 prostredníctvom svojho právneho zástupcu v úvode upozornila na ustálenú judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej ústavný súd k problematike rozhodovania všeobecných súdov o trovách konania zaujíma štandardne zdržanlivý postoj, vychádzajúc z charakteru predmetu konania nespôsobilého z hľadiska intenzity zasiahnuť do základných práv dotknutého účastníka konania. Uvedené judikatúrne východiská mali byť podľa názoru zúčastnenej osoby dôvodom k odmietnutiu sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť už v rámci predbežného prerokovania. Aj s odkazom na uvedené ústavnému súdu zúčastnená osoba navrhuje, aby ústavnej sťažnosti sťažovateľky v rámci jej meritórneho prejednania nevyhovelo, pričom dopĺňa svoje stanovisko o argumentáciu, ktorou sa snaží spochybníť dôvodnosť ústavnej sťažnosti sťažovateľky, a to v tomto znení: *„a/ Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.*

b/ Zúčastnenej osobe v súdnom konaní bol priznaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorý sťažovateľ ako žalovaná strana sporu uhradila dobrovoľne /nie cestou exekúcie/.

c/ Pokiaľ by zúčastnená osoba po kasačnom náleze ú. s. nezobrala žalobu späť, nemohol by súd rozhodnúť inak, než žalobu zamietnuť, práve preto, že bolo splnené to, čoho sa žalobou domáhal; skúmanie toho, či nárok bol po práve, alebo nebol, nie je už namieste. Z tohto dôvodu tiež nemožno riešiť otázku, či zúčastnenej osobe vzniklo bezdôvodné obohatenie, ani ako prejudiciálnu.

d/ Úmysel plniť dlh v situácii, kedy sťažovateľ ako žalovaný plnil na základe právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia, už z hľadiska účinkov plnenia nehrá žiadnu úlohu, lebo tak, ako nemá na hmotné právo vplyv nadobudnutie právoplatnosti rozsudku, nemá naň dopad ani to, že taký rozsudok bol zrušený /Knapp, V.: Splnení záväzku a jiné spúsoby jeho zániku, Praha, Akademia 1955, s. 21 ap./. Či nastali účinky splnenia, nie je vecou procesného práva, ale otázkou hmotnoprávnou. Dlužník /sťažovateľ/ svoje plnenie neposkytoval s nejakou výhradou /rozvázovacou podmienkou/ neskoršieho zrušenia rozsudku, resp. pokiaľ by tak aj urobil, bola by jeho vôľa irelevantná.

e/ Konkludujúc, pokiaľ k späťvzatiu žaloby došlo výlučne iba preto, že žalovaný sťažovateľ splnil dlh judikovaný právoplatným rozsudkom, ktorým bolo vyhovené žalobe zúčastnenej osoby, z hľadiska ust. § 256 CSP bol to žalovaný sťažovateľ, kto zaviniel zastavenie konania, a preto mal aj povinnosť uhradiť zúčastnenej osobe náhradu trov konania.“ V závere svojej argumentácie zúčastnená osoba poukazuje na konanie ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 480/2018, kde podľa jej vyjadrenia mala byť dôvodom prijatia ústavnej sťažnosti skutočnosť postupu všeobecného súdu pri späťvzatí žaloby odporujúceho ustanoveniu § 256 ods. 1 CSP.

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh, vyjadrení odporcov, sťažovateľky a zúčastnenej osoby, ako aj z obsahu príslušného spisového materiálu týkajúceho sa právnej veci sťažovateľky vyplýva tento skutkový stav relevantný pre posúdenie ústavnej sťažnosti:

Sťažovateľke ako účastníčke konania o ochranu osobnosti na strane žalovanej bola rozsudkom okresného súdu z 18. júna 2007 uložená povinnosť uverejnenia ospravedlnenia sa žalobcovi (v konaní pred ústavným súdom zúčastnená osoba), zaplataenia nemajetkovej ujmy v špecifikovanej sume a náhrady trov konania. O uplatnenom odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd, ktorý prvostupňový rozsudok zmenil tak, že ho v časti zrušil a konanie zastavil (na základe späťvzatia žaloby žalobcom v časti požadovaného ospravedlnenia) a vo zvyšnej časti ako vecne správny potvrdil. V dovolacom konaní nebola sťažovateľka úspešná, a preto uplatňovala ochranu svojich práv prostredníctvom ústavnej sťažnosti, na základe ktorej ústavný súd nálezom zo 16. júna 2011 konštatoval porušenie práv sťažovateľky a druhostupňový rozsudok krajského súdu z 23. marca 2009 v časti potvrdzujúceho výroku týkajúceho sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi (ako aj v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania) zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd v poradí druhým svojím rozsudkom z 1. decembra 2011 prvostupňový rozsudok v časti náhrady nemajetkovej ujmy ako vecne správny potvrdil. V dovolacom konaní sťažovateľka opätovne neuspela, a preto sa obrátila znovu s ústavnou sťažnosťou na ústavný súd, ktorý nálezom z 26. apríla 2016 konštatoval porušenie práv sťažovateľky, dôvodiac, že krajský súd nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený v predchádzajúcom náleze ústavného zo 16. júna 2011, na základe čoho kvalifikoval ústavný súd rozsudok krajského súdu v časti náhrady nemajetkovej ujmy

ako arbitrárny. Ústavný súd tak zrušil v poradí druhý druhostupňový rozsudok krajského súdu a vrátil mu právnu vec sťažovateľky na nové konanie. Následne v znovu otvorenom odvolacom konaní vedenom pred krajským súdom vzal žalobca žalobu späť aj v časti náhrady nemajetkovej ujmy, na základe čoho krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 367/2016 z 22. septembra 2017 pripustil späťvzatie žaloby, prvostupňový rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil, konanie v tejto časti zastavil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Okresný súd potom uznesením sp. zn. 19 C 139/2005 z 13. júna 2018 rozhodol o konkrétnej výške priznanej náhrady trov konania a zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v sume 158,15 €. Sťažnosť sťažovateľky podaná proti predmetnému rozhodnutiu okresného súdu bola zamietnutá uznesením okresného súdu sp. zn. 19 C 139/2005 zo 17. júla 2018.

16. Z obsahu odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 5 Co 367/2016 z 22. septembra 2017, ktorým rozhodol o priznaní náhrady trov odvolacieho konania vo výške 100 % v prospech žalobcu, vyplýva, že jeho právny záver bol výsledkom aplikácie predovšetkým ustanovenia § 256 ods. 1 CSP, podľa ktorého ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane. Krajský súd pri aplikácii uvedeného ustanovenia vychádzal zo skutočnosti, že v priebehu odvolacieho konania žalobca zobral žalobu späť i v časti nemajetkovej ujmy, dôvodiac, že mu bola zo strany žalovaného po právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozsudku v spojení s druhým rozsudkom odvolacieho súdu relutárna náhrada nemajetkovej ujmy sťažovateľkou poukázaná. Krajský súd tak uzavrel: „*Zastavenie konania i v časti nemajetkovej ujmy zavinil žalovaný jej zaplatením pred rozhodnutím o odvolaní v tomto odvolacom konaní.*“

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. S účinnosťou od 1. marca 2019 došlo k zrušeniu zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a jeho nahradeniu zákonom č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

19. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

20. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v rámci rozhodovania o náhrade trov odvolacieho konania v jej právnej veci, týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy v spore o ochranu osobnosti, vedenej pred krajským súdom ako súdom odvolacím.

21. Ústavný súd pristúpil k prieskumu ústavnej sťažnosti sťažovateľky spolu s namietanými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu z hľadiska kompetencií, ktoré mu zveruje ústava, to znamená z pozície súdneho orgánu ochrany ústavnosti, ktorý nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecných súdov, teda nemá postavenie súdu nadriadeného a z titulu svojej pozície je oprávnený zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov iba v prípade nezlučiteľnosti ich postupu s ústavnými princípmi a garantovanými základnými právami a slobodami, prípadne s obdobnými zárukami vyplývajúcimi zo záväzných medzinárodných zmlúv.

22. Ústavný súd tak hneď v úvode pripomína, že jeho úlohou v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky bola ochrana ústavnosti, nie celkový prieskum namietaných rozhodnutí a im predchádzajúceho postupu všeobecných súdov. Pokiaľ ide o otázku rozhodovania všeobecných súdov o náhrade trov konania, ústavný súd musí prisvedčiť vyjadreniu zúčastnenej osoby, že predmetná problematika, bez ohľadu na intenzitu, ktorou sa rozhodnutie o nej môže účastníka konania dotknúť, spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany. Je tomu tak z toho dôvodu, že samotný spor o náhradu trov konania obvykle nedosahuje intenzitu predstavujúcu porušenie základných práv a slobôd a z hľadiska kritérií spravodlivého procesu ho nemožno postaviť na roveň rozhodnutia vo veci samej. Preto je rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne doménou všeobecných súdov. Ústavný súd tak nie je oprávnený predmetnú kategóriu rozhodnutí všeobecných súdov preskúmať či korigovať z hľadiska jednoduchého, „podústavného“ práva, a to ani v takom prípade, že by sa s nimi uplatneným výkladom alebo aplikáciou práva nestotožňoval. Otázka náhrady trov konania môže dosiahnuť ústavnoprávnu relevanciu len vtedy, ak by rozhodovanie súdov o nej obsahovalo prvok svojvôle, alebo ak by bolo súdne rozhodnutie v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti. Inými slovami, aj rozhodnutie všeobecného súdu o náhrade trov konania môže vo výnimočnom prípade, z dôvodu kvalifikovanej vady zasiahnuť do sféry základného práva účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. aj do základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (obdobne pozri II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 311/2012, IV. ÚS 210/2013).

III.1 K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy namietanými uzneseniami krajského súdu a okresného súdu

23. Pri posúdení ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavný súd vychádzal zo záverov uvedených v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto nálezu a skúmal, či východiskové rozhodnutie krajského súdu o nároku na náhradu trov konania nevykazuje znaky kvalifikovaného excesu spôsobilého zasiahnuť do ústavných práv sťažovateľky.

24. Krajský súd, ktorý aplikoval ustanovenie § 256 ods. 1 CSP, podľa ktorého „ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane“, vychádzal v namietanom uznesení z dôvodov, ktoré predstrel žalobca v späťvzatí žaloby, a to, že mu žalovaný po právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozsudku v spojení s druhým rozsudkom odvolacieho súdu uhradil relutárnu náhradu nemajetkovej ujmy. Na základe uvedeného krajský súd uzavrel, že *„Zastavenie konania i v časti nemajetkovej ujmy zavinil žalovaný jej zaplatením pred rozhodnutím o odvolaní v tomto odvolacom konaní,“* a preto priznal náhradu trov odvolacieho konania žalobcovi.

25. Ustanovenie § 256 ods. 1 CSP modifikuje v otázke náhrady trov konania všeobecnú zásadu úspechu vo veci zásadou procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. Trovy konania je teda povinná nahradiť tá zo strán, ktorá procesne zavinila zastavenie konania. Pojem procesné zavinenie, použitý ustanovením § 256 CSP, sa tak posudzuje výlučne z procesného hľadiska. Ide o inštitút procesného práva a rozhodujúcimi skutočnosťami pre posúdenie uvedenej zodpovednosti za zavinenie sú skutočnosti, ktoré vznikli po začatí konania. Štandardným prípadom zastavenia konania je zastavenie konania z dôvodu späťvzatia žaloby, tak ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľky. V zmysle ustálenej judikatúry všeobecných súdov interpretujúcej aplikáciu dotknutej zásady zodpovednosti za zavinenie v situáciách, aká nastala aj v posudzovanom prípade sťažovateľky, zásadne platí, že pokiaľ navrhovateľ zoberie svoj návrh späť, zastavenie konania zavinil a je preto povinný uhradiť odporcovi trovy konania (napr. najvyšší súd, sp. zn. 5 MCdo 12/2008), iba žeby bolo preukázané, že späťvzatie žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom

či v relevantnom rozsahu zachoval v zmysle žalobnej požiadavky (napr. najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 7 MCdo 4/2010).

26. Z ustálených záverov judikačnej praxe všeobecných súdov, uvedených v predchádzajúcom bode odôvodneniach tohto nálezu, teda vyplýva, že predpokladom pre právny záver konajúceho súdu o zavinení zastavenia konania pri späťvzati žaloby druhou stranou (teda žalovaným) je skutkový stav predstavujúci situáciu, keď po začatí sporu žalovaný splní (žalobou tvrdenú) povinnosť, uzná tým dôvodnosť podanej žaloby (z procesného hľadiska), a vyvolá tým na strane žalobcu nevyhnutnosť späťvzatia podanej žaloby ešte pred vydaním samotného meritórneho rozhodnutia (keď je nesporné, že by ďalšie konanie viedlo k zamietnutiu jeho žaloby z dôvodu zániku záväzku žalovaného jeho splnením). Inými slovami, ide o situáciu, v ktorej po začatí konania ešte pred meritórnym rozhodnutím súdu o dôvodnosti podanej žaloby žalovaný koná v súlade s názorom žalobcu (vyjadreným v žalobe) a svojím konaním potvrdí existenciu žalovanej povinnosti jej dobrovoľným splnením (napr. Ústavný súd Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 2899/2010 z 8. marca 2011).

27. Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd v namietanom uznesení, v ktorom konštatoval, že zastavenie konania zavinila sťažovateľka zaplatením relutárnej náhrady žalobcovi ešte pred rozhodnutím odvolacieho súdu o odvolaní, celkom zjavne nekompatibilne aplikoval závery spomínanej judikatúry všeobecných súdov (bod 25 a 26 odôvodnenia nálezu) v úplne odlišných a špecifických podmienkach procesného vývoja konania vo veci sťažovateľky (pozri bod 15 odôvodnenia nálezu). Je totiž celkom zrejmé, že sťažovateľka predovšetkým neplnila relutárnu náhradu dobrovoľne a po začatí konania pred vydaním meritórneho rozhodnutia, ale až po jeho právoplatnom skončení, keď bola k plneniu zaviazaná právoplatným a vykonateľným rozhodnutím. Ďalej je tiež zjavné, že k späťvzatiu žaloby došlo až v „novom“ konaní, otvorenom na základe zrušujúceho nálezu ústavného súdu, ktorý vrátil vec sťažovateľky krajskému súdu na ďalšie (v poradí tretie) konanie. Napokon, pre posúdenie aplikácie § 256 ods. 1 CSP ústavný súd považuje za relevantnú aj skutočnosť, že späťvzatie žaloby v posudzovanom prípade nebolo späťvzatím z dobromyseľného dôvodu, popísaného v predchádzajúcom bode,

ale späťvzatím v situácii, keď zúčastnenej osobe (žalobcovi) „hrozilo“ zrušenie konštitutívneho rozhodnutia okresného súdu o priznaní relutárnej náhrady, v dôsledku ktorého by odpadol právny dôvod, na základe ktorého sťažovateľka (žalovaná) plnila.

28. Ústavný súd opakovane v minulosti judikoval (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08), že všeobecný súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Pokiaľ všeobecný súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie všeobecného súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 265/05). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 623/2017) ďalej vyplýva, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu.

29. Ústavný súd vzhľadom na popísané čiastkové závery (pozri bod 27 odôvodnenia nálezu) kvalifikuje uznesenie krajského súdu č. k. 5 Co 367/2016-739 z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov konania ako vnútorne rozporné z dôvodu nekompatibility ním prijatých právnych záverov so zjavnými skutkovými okolnosťami posudzovanej veci a ako také ho hodnotí ako extrémne rozporné s princípmi spravodlivosti, porušujúce základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu). Z týchto dôvodov ústavný súd konštatuje porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy aj vo vzťahu k nadväzujúcim uzneseniam okresného súdu č. k. 19 C 139/2005-756 z 13. júna 2018 a č. k. 19 C 139/2005-770 zo 17. júla 2018, špecifikujúcim výšku priznanej náhrady trov konania, ktoré boli vydané ako závislé

rozhodnutia na podklade dotknutého uznesenia krajského súdu. Ústavný súd poznamenáva, že za uvedených okolností je irelevantné zaoberať sa ďalšími sťažovateľkou predostretými procesnými nedostatkami rozhodovania okresného súdu, keďže by boli tieto potenciálne nedostatky (v prípade ich preukázania) konzumované povahou už opísaného závažnejšieho excesu rozhodnutia krajského súdu, predstavujúceho podklad pre prijatie oboch označených rozhodnutí okresného súdu.

III.2 K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 20 ods. 1 ústavy namietanými uzneseniami krajského súdu a okresného súdu

30. V časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy dotknutými uzneseniami krajského súdu a okresného súdu ústavný súd s prihliadnutím na bagateľnú výšku trov konania (158,15 €), ktoré boli v hre v posudzovanej veci sťažovateľky, nezistil intenzitu dostatočnú pre záver o zásahu do tohto základného práva sťažovateľky. Ústavný súd tiež z hľadiska materiálnej ochrany ústavnosti považoval v prípade sťažovateľky za celkom dostatočné konštatovanie porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy bez spojitosti s čl. 1 ods. 1 ústavy. Z uvedených dôvodov v predmetnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovelo (bod 4 výroku nálezu).

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. Keďže ústavný súd konštatoval porušenie označeného základného práva sťažovateľky zaručeného ústavou, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, v zmysle § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde namietané uznesenia okresného súdu a krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), v ktorom je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu, vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

IV.

Náhrada trov konania

32. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom, a priznal jej náhradu v sume 498,55 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom priznaná suma náhrady trov konania pozostáva z odmeny za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pri tarifnej odmene za jeden úkon právnej služby v roku 2018 v sume 153,50 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky) a režijnom paušále ku každému z nich po 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a za jeden úkon v roku 2019 prináleží tarifná odmena v sume 163,33 € a režijný paušál v sume 9,80 €. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP). K náhrade trov konania ústavný súd zaviazal výhradne krajský súd, a to z toho dôvodu, že jeho rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania predstavovalo východiskové rozhodnutie – podklad pre následné rozhodnutia okresného súdu určujúce konkrétnu výšku priznanej náhrady trov konania, kde tieto rozhodnutia majú iba povahu závislých rozhodnutí, nadväzujúcich na predmetné podkladové rozhodnutie krajského súdu.

33. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

34. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že vec sťažovateľky bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Milanovi Lalíkovi, ktorý bol uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 22/2019-14 zo 17. januára 2019 z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci

sťažovateľky vylúčený. Následne bola vec sťažovateľky pridelená sudkyňi spravodajkyňi Marianne Mochnáčovej, ktorej funkčné obdobie sudkyne ústavného súdu uplynulo 16. februára 2019. Preto v súlade s čl. X bodom 2 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 bola vec sťažovateľky prerozdelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Molnárovi, ktorý je členom druhého senátu ústavného súdu v zložení Ľuboš Szigeti (predseda senátu) a sudcovia Jana Laššáková a Peter Molnár.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu